

УДК 94(477.83)«1945/54»

В. І. Ільницький**ПРОТИСТОЯННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИЗВОЛЬНОГО
РУХУ ТА РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ У КАРПАТСЬКОМУ КРАЇ
ОУН (1945–1954): МІНУВАННЯ ЯК ЗАСІБ БОРТЬБИ**

У статті на основі невідомих і маловідомих документів висвітлюється проблема застосування вибухових речовин у протистоянні репресивно-каральних органів з визвольним рухом в Карпатському краї ОУН.

Ключові слова: мінування, спецзасоби, ОУН, УПА, репресивно-каральна система.

Кожний рік, який віддаляє сучасника від подій 1940–1950-х рр., збільшує актуальність об'єктивного та неупередженого дослідження історії українського визвольного руху. Цьому сприяють передусім епізодичні, однак гострі політичні дискусії навколо діяльності ОУН та УПА. Вони не вщухають, а інколи розгоряються із новою силою. Відтак, незважаючи на доволі значний історіографічний доробок, дослідження цих питань не втрачає своєї актуальності. Доцільно наголосити: форми і методи боротьби у протистоянні радянської влади з українським визвольним рухом диктувалися правом сильного. За умов тоталітарного сталінського режиму нетерпимість до інакомислячих усувало підґрунтя для розгортання дискусій. У першу чергу опонента намагалися знищити фізично, а вже після того — ідеологічно. Не став винятком український визвольний рух. Колосальними зусиллями репресивно-каральна система спромоглася його знищити через десятиліття після перемоги радянської системи над німецькими загарбниками. Актуальність висвітлюваних питань зумовлена також недостатнім розкриттям в історіографії проблеми використання у протистоянні радянської влади із визвольним рухом, крім інших спеціальних засобів, різноманітних вибухових речовин.

Окреме дослідження, яке було б присвячене проблемі використання вибухових речовин у протистоянні репресивно-каральної системи із ОУН і УПА у Карпатському краї ОУН (1945–1954), відсутнє. Деякі аспекти зустрічаються в узагаль-

нюючих працях з історії українського визвольного руху. Перше комплексне дослідження форм і методів боротьби репресивно-каральної системи опублікував І. Білас [1]. Опрацювавши цілий пласт засекречених матеріалів, автор розкрив механізми використання спеціальних засобів у практичній діяльності органів МДБ. Для вивчення проблеми важливими є також праці львівського історика Ю. Киричука [2]. У своїх монографіях дослідник висвітлює особливості застосування вибухових речовин з метою ліквідації визвольного руху. З-поміж досліджень, у яких порушуються проблеми використання спецзасобів, варто виокремити роботи А. Кентія [3; 4]. Зазначені аспекти знайшли подальший розвиток у монографії А. Русначенка [5]. Заслужують на увагу також збірники нових матеріалів, опубліковані В. Сергійчуком [6]. Однак, у вказаних роботах заявлений аспект боротьби радянської влади проти підпілля у Карпатському краї ОУН не знайшов окремого цілісного висвітлення.

Мета статті — на основі невідомих та маловідомих архівних документів розкрити проблему використання вибухових засобів у боротьбі між радянською адміністрацією та структурами ОУН і УПА.

З позицій сьогодення використання вибухових речовин оцінюється на рівні диверсійно-терористичної діяльності. Примітно, що саме радянські спецслужби започаткували активне застосування вибухових речовин у боротьбі проти опонентів. Зрозуміло, що ОУН і УПА як сторони, позбавлені переваг, які мала радянська система, також використовували усі доступні засоби у боротьбі з більшовиками. Водночас потрібно підкреслити безпідставність порівняння тогочасної терористичної діяльності українських націоналістів із сучасними проявами тероризму. По-перше, умови діяльності різнилися (можливості для політичних дискусій були відсутні). По-друге, у той час підпілля здійснювало терористичні акти не проти цілого суспільства, а проти окремого її представника (групи представників) чи певної урядової кампанії (вивезення корисних копалин, лісу, зерна, виселення людей тощо).

Радянські спецслужби виявили, що достатньо результативним засобом у боротьбі з підпільниками було мінування їхніх запасних бункерів, криївок-складів, «мертвих пунктів зв'язку», складів. Цією справою у першу чергу займалися фа-

хівці саперних відділів ВВ НКВС [7, с. 241]. Саме цей засіб почали найбільш масштабно використовувати чекісти. Наприклад, чекістсько-військова група виявляла криївку керівника, якого тривалий час не вдавалося захопити чи ліквідувати. Зрозуміло, що засідка була малоефективним заходом (військовики, які перебували у ній, часто самі себе демаскували) з огляду на втрати людських та матеріальних ресурсів. Натомість доцільнішим вважалося замінювати вхід у криївку або ж окремі предмети усередині. Про результати цих заходів спецоргани довідувалися унаслідок проведення рейдових операцій чи свідчень заарештованих. Минувалися криївки повстанців в основному під час операцій. Наприклад, продовжуючи чекістсько-військову операцію, розпочату 12 травня 1951 року, у гірському лісовому масиві, прилеглому до села Розтоки Вижницького (тепер — Путильського) району Чернівецької області, де було вбито підпільника Ю. Джуряка — бойовика особистої охорони провідника Вижницького районного проводу ОУН Михайла Нечая-«Дорошенка». Оперативна група відділу 2-Н УМДБ під керівництвом начальника відділу майора Геркулесова, вивчаючи сліди підпільників-втікачів, виявила у лісовому масиві хутора Серук Розтокської сільради Вижницького (тепер — Путильського) району Чернівецької області замасковану зимову криївку провідника Буковинського окружного проводу ОУН Ю. Матвіїва-«Недобитого» і М. Нечая-«Дорошенка». Після ретельного огляду криївки і вивчення слідів ЧВГ дійшли висновку, що підпільники продовжують її відвідувати. Вилучивши з криївки радіоприймачі, документи і літературу, ЧВГ провела мінування. Через декілька днів, 20 травня 1951 р., до криївки підійшов провідник Вижницького районного проводу ОУН Михайло Нечай-«Дорошенко», «Лесь» і при спробі відкрити її був убитий вибухом міни. Другий підпільник, який підходив разом із «Дорошенком», залишився живим і втік [8, арк. 171].

Поряд із мінуванням криївок чекісти використовували вкладання мін-сюрпризів у різноманітні предмети (листування, посылки, предмети побуту тощо), які виготовляв 4-й відділ Управління 2-Н МДБ та передавав їх у підпілля [7, с. 241]. Такий випадок трапився у Яремчанському р-ні Станіславської області. Для ліквідації членів боївки СБ Яремчанського районного проводу ОУН 9 липня 1948 р. чекісти передали через агента

«Червона» (комсомолка з смт Делятин Надвірнянського району Івано-Франківської області) радіоприймач із цілим комплектом живлення та замінованою анодною батареєю «БАС-80», розрахованою при підключенні її до радіоприймача на коротке замикання і миттєвий вибух. Вказаний радіоприймач члени боївки СБ Яремчанського районного проводу ОУН «Тарас» і «Ромко» віднесли у криївку, розташовану у гірській лісистій місцевості, прилеглий до с. Луг (тепер — у складі м. Яремче) Івано-Франківської області. У згаданому радіоприймачі підпильник «Діброва» зауважив вмонтований механізм, якого зазвичай не буває. Незважаючи на це, він вирішив включити в апарат комплект живлення, щоб послухати радіопередачу. 10 липня 1948 р. під час підключення до радіоприймача замінована батарея вибухнула. Загинув провідник Надвірнянського надрайонного проводу ОУН Михайло Іщак-«Богдан», «Діброва» (вибух був настільки потужним, що розірвав його). Куцовий «Тарас», який сидів на невеликій відстані від «Діброви», був поранений [9, арк. 259; 10, арк. 167].

Чекісти не гребували заходами, намагаючись використати будь-яку нагоду для ліквідації повстанців. Так, 11 жовтня 1945 р. у с. Річка Косівського району Станіславської (тепер — Івано-Франківської) області під час нападу підрозділу НКВС загинув сотенний УПА «Святослав». Тіло полеглого більшовицьки замінували, а коли місцеві мешканці намагалися покласти його у домовину, міна вибухла. У результаті загинула 70-річна Марія Стефуранчин та двоє малих хлопчаків [11, с. 172]. До речі, такі випадки були непоодинокими і тривали протягом усього періоду боротьби.

Загалом, практика мінування тіл загиблих, могил, криївок тощо використовувалася радянськими спецорганами постійно упродовж усього періоду боротьби. Таким чином, радянська влада на державному рівні проводила диверсійно-терористичну політику супроти українських повстанців, використовуючи при цьому усі доступні засоби (навіть заборонені міжнародними конвенціями).

Водночас українські націоналісти активно запозичували тактичні прийоми використання вибухівки у репресивно-каральних органів. У цій діяльності можна виокремити кілька напрямків: підривання поїздів, автомашин, адміністративних

будівель тощо. Звісно, мінерська справа не була простою і вимагала відповідних знань та навиків, які здобути у підпіллі на короткотермінових курсах було складно. Окремі працівники підпілля засвоїли мінерську справу, очевидно, ще під час навчання і служби у військових підрозділах та арміях іноземних держав.

Після Другої світової війни українські націоналісти розпочали справжню рейкову війну на Прикарпатті. Підпільники пускали під укіс цілі ешелони, руйнували мости, залізничні колії, ставлячи собі за мету якщо не зірвати, то хоча б сповільнити урядові кампанії із виселення родин націоналістів, вивезення корисних копалин, лісу тощо.

Підпільники розпочали застосовувати запозичену у більшовиків тактику мінування відразу після повернення радянської адміністрації. До речі, у цей період найбільш чисельні підривання шляхів сполучень на теренах Карпатського краю ОУН відбувалися на Буковині та Станіславщині. За 1944–1945 рр. на штучних будівлях шосейних доріг Станіславської (Івано-Франківської) області було здійснено 69 диверсійних актів, які спричинили матеріальну шкоду у сумі 1899,9 тисяч рублів. Всього знищено 66 мостів загальною протяжністю 2365 метрів [12, с. 318]. Особливо інтенсивно знищували шляхи сполучень із лісовирубками. Це найбільше турбувало вище партійне керівництво та спецслужби. Так, проблемою підготовки диверсійного акту на військово-промисловому заводі с. Брошнів Долинського (тепер — Рожнятівського) району Івано-Франківської області 10 листопада 1944 р. цікавився і вимагав звіту про прийняті заходи заступник начальника відділу НКВС УРСР підполковник держбезпеки Вурилін. 13 жовтня 1944 р. на вузькоколіній залізничній дорозі, яка вела до Деревообробного комбінату № 9 у с. Брошнів Долинського (тепер — Рожнятівського) району Станіславської (тепер — Івано-Франківської) області, були підірвані і спалені вісім дерев'яних і металічних мостів [13, арк. 276]. На Буковині чекістам довелося зіштовхнутися із масштабною підривною діяльністю повстанців. Так, 1 і 2 вересня 1944 р. на ділянці залізничної дороги Берегомет (сmt Вижницького р-ну Чернівецької області) — Череш (Сторожинецького району Чернівецької області) рейдуюча диверсійна група із складу куреня «Лугового» (Миколи Дарія-«Крука»)

підірвала п'ять залізничних мостів і в шести місцях повотно залізничної дороги [14, арк. 48; 15, арк. 53].

Особливо чекісти були вражені після того, як 12 травня 1945 р. на шосейній дорозі між с. Берегомет (тепер — Вижицького району Івано-Франківської області) і Вижиця Вижицького району Івано-Франківської області виявили 30 мін, встановлених підпільниками [14, арк. 141]. Таким чином, дії націоналістів серйозно гальмували радянізацію прикарпатського суспільства із усіма відповідними складовими.

Вибухівку використовували також і для звільнення заарештованих. Так, 22 жовтня 1944 р. відбувалося перекидування заарештованих із КПЗ Жидачівського РВ НКВС у тюрму м. Стрий Львівської області. Довідавшись про це, повстанський відділ у селі Цуцилівці Надвірнянського району Івано-Франківської області замінував міст. Біля нього було зроблено засідку із метою звільнення заарештованих, але машина з ними на міну не наїхала. Натомість це зробив автомобіль військової частини. Після вибуху по ній відкрили вогонь, унаслідок чого поранено 4 бійців польської армії, які їхали у відпустку додому. Після обстрілу підпільники втекли [17, арк. 91].

Диверсії спрямовувалися і проти потягів, які транспортували бойові припаси військовим підрозділам. У ніч на 10 квітня 1945 р. підпільниками було заміновано ділянку залізничної дороги між Долиною і Болеховом Станіславської області. У результаті вибуху відбулася аварія потягу. При цьому вісім вагонів із бойовими припасами пішли під укіс [18, арк. 167].

На жаль, загальних підсумкових чисельних показників знищення шляхів і потягів віднайти у Карпатському краї (1945–1954) не вдалося. Доводиться послуговуватися фрагментарними даними. У пояснювальній записці Станіславського обкому КП(б)У про кількість диверсій і матеріальні збитки, завдані підприємствам і організаціям залізничного і повітряного транспорту, шосейних шляхів і зв'язку області діями формувань УПА за 1944–1945 рр., зазначалося, що із серпня 1944 р. по грудень 1945 р. підпільниками було нанесено шкоду залізному транспорту на суму 1622,7 тис. рублів, при цьому наводили найсерйозніші 24 акції і протягом цього часу було вбито 36 осіб, поранено 32 і відведено — 68 осіб [12, с. 315–317]. Однак, наявні дані дають можливість стверджувати, що це мало

постійний і масовий характер. Тривало і в наступні роки, хоча у меншій мірі [19, арк. 121, 125, 143; 13, арк. 215, 267, 366]. Бюро Обкому КП(б)У восени 1945 р. писало, що зауважило послаблення боротьби з підпільниками Станіславського і Коломийського транспортних відділень НКДБ і полку військ НКВС стосовно охорони залізничних об'єктів, унаслідок чого збільшились випадки диверсії [13, арк. 372]. Кожна з цих акцій призупиняла рух на гілці протягом тривалого часу.

Акції, спрямовані на затримку вивезення лісу, мали місце не лише у Станіславській області, але й на Дрогобищчині. 27 серпня 1946 р. відділом чисельністю 50–60 бійців у районі с. Молдавське (тепер — Межигір'я) Турківського району Дрогобицької (тепер — Львівської) області зупинив потяг, який курсував вузькоколійкою (маршрут Турка — Завадка) і перевозив лісовий матеріал. Підпільники кинули у пічку потягу гранати і підпалили міст: останній згорів, а потяг підірвався [20, арк. 194]. Акції проти лісових вирубок, хоч і в менших масштабах, мали місце і в наступні роки [21, арк. 104; 22, арк. 114–115].

До речі, інформації про безпосередніх виконавців мінувань збереглося обмаль. З архівів спецорганів довідуємося лише про окремих — особливо активних — мінерів. Одним із таких особливо активних підричників, які мінували шосейні дороги і мости, був референт СБ Кутського районного проводу ОУН Василь Яремчук-«Мох». Зокрема, ним особисто було знищено шість автомашин та три мости [22, арк. 297]. Однак відсутність належних знань і практичного досвіду часто призводила до загибелі виконавців акцій.

Спецоргани намагалися попереджати нещасні випадки від застосування підпільниками мін-сюрпризів. З цією метою вище чекістське керівництво вимагало орієнтувати всі міськрайвідділи і гарнізони військ МДБ про факти підривів на мінах і вимагати від них посиленої уваги при вилученні предметів, залишених підпільниками (зброя, листівки, вінки тощо). Водночас наголошувалося на заходах обережності при підходах до місць збройних проявів, підпільних криївок, шляхи підходів до яких часто мінувалися підпільниками. Для прикладу, 9 жовтня 1948 р. у селі Трофанівка Гвоздецького (тепер — Снятинського) району Станіславської області під час проведення чекістсько-військової операції оперативники на цвинтарі виявили вінки

на могилах похоронених підпільників. При знятті одного вінка з хреста відбувся вибух міни, зривник якої був з'єднаний із вінком. У результаті вибуху були поранені сержант Морозов і рядовий військ МДБ Буковец [23, арк. 97].

МДБ УРСР володіло даними про те, що оунівські підпільники, з метою нанесення втрат чекістсько-військовим групам, стали застосовувати тактику мінування шляхів підходів до місць збройних проявів [24, арк. 133]. Спецоргани констатували низку випадків, коли чекістсько-військові групи, які прибували на місця збройних проявів для розшуку і ліквідації підпільників, за необережністю наштовхувалися на закладені міни і несли значні втрати в особовому складі. У ряді випадків міни закладалися підпільниками на значній відстані (до 1 км) від місць збройних проявів із таким розрахунком, щоб вибух міни одночасно попереджував націоналістів про підхід чекістсько-військової групи і давав їм можливість втекти без втрат. До речі, чисельні втрати спецоргани ретельно приховували не лише в результаті вибухів, але й від будь-яких інших акцій підпілля. Приводяться наступні характерні випадки мінування підходів до місць збройних проявів [23, арк. 115].

В окремих випадках повстанці, намагаючись убезпечити себе, навколо місць постойв розставляли міни, на які натрапляли військовослужбовці спецорганів. 4 березня 1948 р. від заарештованого підпільника «Вишневого» отримано інформацію про місцезнаходження криївки із 10 націоналістами у лісовому масиві біля с. Кульчиці Самбірського району Львівської області. У зв'язку із цим оперативно-військова група таємним шляхом була перекинута у вказаний район, де о 12:00 виявили і блокували добре замасковану велику криївку. Повстанці, які перебували у ній, відмовилися здаватися. Чекістсько-військова група змушена була перейти заміновані підходи до криївки. У результаті складного бою чекісти знищили вісім підпільників, двох захопили живими. Захопленими виявилися: 1. Іван Борис-«Блідний», 2. Любов Ворончак. Допитавши захоплених та вивчивши вилучені при операції документи, встановили серед вбитих: «Кобза» — чотовий підвідділу «Орленка»; «Грушко» — пропагандист підвідділу; Антон Чмирик-«Осиний» охоронець «Орленка»; «Клим» — охоронець «Орленка»; «Шумний» — охоронець «Орленка»; Філіп Манько-«Доля» референт

СБ кущового проводу ОУН; Володимир Ворончак-«Береза», «Коваленко» пропагандист куща «Чумака»; «Степовий» — повар підвідділу. У ході операції в оперативно-військовій групі тяжко поранені військовослужбовці 91 сп ВВ МДБ — сержант Коваль і рядовий Зайцев, легко поранені рядові Травин і Ровенський [25, арк. 90–91].

Ще одним напрямком підривної діяльності підпільників було мінування адміністративних об'єктів. Зрозуміло, можливості для цього були обмежені. До того ж вони траплялися на початкових етапах протистояння і були поодинокими явищами. Цікавий випадок трапився на Стрийщині, про який доповідали у НКДБ УРСР Савченку. 13 січня 1945 р. о 6:20 у м. Стрий Львівської області відбувся вибух гаражу Стрийської міської ради, розташованого під приміщенням міської ради. Проведеним розслідуванням встановлено, що вибух відбувся у результаті закладання у приміщенні гаражу толу у кількості 75 кг і його підпалу. Одразу після цього були затримані підозрювані у здійсненні диверсії [26, арк. 15–15 зв.]. За наявною інформацією мінування адміністративних споруд застосовувалося саме у Дрогобицькому окрузі.

Резонансний підрив трапився 26 серпня 1947 р. О 12:45 у приміщенні МВС райцентру Нижні Устрики (тепер — територія Польщі) Дрогобицької області вибухнула міна, підкладена бойовиками ОУН. У результаті був важко поранений новопризначений слідчий Михайло Сімонов, один емведист, а один майор з м. Дрогобич Львівської області загинув. Після акції розпочалася паніка серед усіх емведистів, партійців та адміністрації [11, с. 456].

Мали місце поодинокі спроби проводити масові теракти проти партійних чиновників. Зокрема, з доповідної міністру Держбезпеки УРСР генерал-лейтенанту Савченку (квітень 1949 р.) довідуємося, що «Марко» за завданням провідника Станиславівського окружного проводу ОУН «Брюса» і провідника надрайонного проводу «Борзенка» отримав гранати та вказівки здійснити терористичний акт над партійно-радянськими працівниками під час святкування 7 листопада 1948 р. шляхом підриву трибуни, на якій повинні були перебувати вищі керівники, а за неможливості провести мінування трибуни — кинути зв'язку гранат на трибуну. Виконуючи ці вказівки, «Марко»

підібрав двох виконавців, яким вручив гранати. Однак, здійснити теракт під час листопадових демонстрацій не було можливості [10, арк. 116].

Отже, у боротьбі радянської адміністрації проти визвольного руху використовувалися різноманітні форми та методи. Одним із найбільш часто застосовуваних засобів було мінування. Попри те, що встановити чисельні показники ефективності використання мінування не вдалося, можна дійти висновку: йдеться про достатньо поширене та результативне явище. З роками боротьби відбувалася тенденція до зменшення бойових дій, а відтак, і використання вибухових засобів.

Джерела та література

1. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз. У двох книгах. Книга перша / Іван Білас. — К.: Либідь; Військо України, 1994. — 432 с.
2. Киричук Ю. Український національний рух 40–50-х років ХХ століття: ідеологія та практика / Юрій Киричук. — Львів: Добра справа, 2003. — 464 с.
3. Кентій А. Нарис боротьби ОУН–УПА в Україні (1946–1956 рр.) / Анатолій Кентій. — К.: Інститут історії України НАН України, 1999. — 111 с.
4. Кентій А. Українська повстанська армія в 1944–1945 рр. / Анатолій Кентій. — К.: Інститут історії України НАН України, 1999. — 220 с.
5. Русначенко А. Народ збурений: Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940–50-х роках / Анатолій Русначенко. — К.: Університетське видавництво «Пулсари», 2002. — 519 с.
6. Сергійчук В. Український здвиг: Прикарпаття. 1939–1955 рр. / Володимир Сергійчук. — К.: Українська видавнича спілка, 2005. — 840 с.
7. Антонюк Я. Застосування спецпрепаратів і оперативної техніки НКВС–НКДБ–МВС–МДБ в антипольських операціях на Волині (1944–1954 рр.) / Я. Антонюк // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Історичні науки. — № 13. — Луцьк, 2009. — С. 239–245.
8. Галузевий державний архів Служби безпеки України (далі — ГДА СБУ), ф. 2-Н, оп. 34 (1960), спр. 15, 315 арк.
9. ГДА СБУ, ф. 2-Н, оп. 59 (1953), спр. 6, Т. 1, 378 арк.
10. ГДА СБУ, ф. 2-Н, оп. 110 (1954), спр. 2, Т. 5, 405 арк.
11. Літопис Української Повстанської Армії. Том 9: Українська Головна Визвольна Рада. Документи, офіційні публікації, матеріали

- [ред.-кол. Євген Штендера, Петро Потічний]. Книга друга: 1946–1948. — Торонто: Видавництво «Літопис УПА», 1982. — 520 с.
12. Літопис Української Повстанської Армії. Нова серія. Т. 4 : Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля : інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС-МВС, МДБ-КДБ (1943–1959) [упоряд. Анатолій Кентій, Володимир Лозицький, Ірина Павленко]. Книга перша: 1943–1945. — Київ ; Торонто : [б. в.], 2002. — 596 с.
 13. ГДА СБУ, ф. 2-Н, оп. 55 (1953), спр. 5, Т. 4, 448 арк.
 14. ГДА СБУ, ф. 2-Н, оп. 65 (1953), спр. 6, Т. 1, 131 арк.
 15. ГДА СБУ, ф. 2-Н, оп. 67 (1953), спр. 10, 141 арк.
 16. ГДА СБУ, ф. 2-Н, оп. 34 (1960), спр. 1, 206 арк.
 17. ГДА СБУ, ф. 2-Н, оп. 67 (1953), спр. 2, Т. 1, 202 арк.
 18. ГДА СБУ, ф. 2-Н, оп. 55 (1953), спр. 5, Т. 1, 401 арк.
 19. ГДА СБУ, ф. 2-Н, оп. 55 (1953), спр. 5, Т. 2, 343 арк.
 20. ГДА СБУ, ф. 2-Н, оп. 90 (1951), спр. 4, 319 арк.
 21. ГДА СБУ, ф. 2-Н, оп. 90 (1951), спр. 33, 161 арк.
 22. ГДА СБУ, ф. 2-Н, оп. 34 (1960), спр. 8, 401 арк.
 23. ГДА СБУ, ф. 2-Н, оп. 34 (1953), спр. 2, 234 арк.
 24. ГДА СБУ, ф. 2-Н, оп. 92 (1951), спр. 6, 372 арк.
 25. ГДА СБУ, ф. 71, оп. 6, спр. 180, 398 арк.
 26. ГДА СБУ, ф. 71, оп. 6, спр. 42, 39 арк.

Анотації

Ильницький В. И. Противостояние национального освободительного движения и советской власти в Карпатском крае ОУН (1945–1954): минирование как средство борьбы.

В статье на основе неизвестных и малоизвестных документов освещается проблема применения взрывчатых веществ в противостоянии репрессивно-карательных органов с освободительным движением в Карпатском крае ОУН.

Ключевые слова: минирование, спецсредства, ОУН, УПА, репрессивно-карательная система.

Ilynytskyi V. I. Confrontation of national liberation movement and the Soviet regime in the Carpathian region OUN (1945–1954): mining as a way of combating.

Analyzing unknown or little-known documents the article highlights the problem of the use of explosives in opposition of repressive and punitive organs to the liberation movement in the Carpathian region UNO.

Key words: mining, special devices, OUN, UPA, repressive and punitive system.

Надійшла до редакції 2 січня 2014 року